

1967 - Om översvämningar och väderlek i gångna tider

Äldre Torsångs-bor har ännu i friskt minne den svåra översvämningen år 1916. Många historier, vars innehåll ofta förstörats eller överdrivits, berättas om vad som då hände. Samtida anteckningar eller minnesmärken ger emellertid en riktigare bild. På kyrkogårdsmurens östra sida finns inhugget ett märke för det högsta vattenståndet jämte årtal. På samma mur kan man också se att de lågt liggande delarna av Torsång också i äldre tider hotades av svåra vattenskador. I Torsångs Hembygdsförenings arkiv finns handlingar som kan berätta därom. Bland dessa har följande uppteckningar valts ut:

"Anno 1728 in Majo ankom en stor vattuflood aldeles efter den omständigheten som om floden 1661 upptecknade äro. Dock synas denna varit något större alldenstund 18 båtar äro inkomna i kyrkogården in till vapenhusdörren. Dessutom är ock vid denna flod till märkandes att alla broar över Dalaälven äro bortflutna ävensom ock en stor del av de smärre över bäckar, såsom över Rossåkersbäcken etc.

År 1755 på All Helgons dag vid det gudstjänsten slöts eller vid pass kl 12 om middagen skedde den ovanliga händelse här i Torsång att ännuskönt det var ett stilla och lugnt väder vattnet i stora elven, några resor med gny och fräsande kastade sig upp till 5 alnars längd på båda sidor av älvstränderna och föll åter med lika hast och häftighet åter tillbaka. Detta ovanliga vattusvallet har varit så starkt att derigenom icke allenast de båtar som stodo uppdragna på stranden och till en del voro fästade, lossnade och flöt ut, utan ock färjekarlens stora pråm som stod fästad med en stadig jernkedja på dete sättet lossnade att kedjan slets av. Om denna underbara vattuskakning sträkte sig längre än upp till Skomsarby i Tuna, och något nedanför kyrkan åt bägge bommarna vet man intet. Men det är försport att på samma stund och tima i övra Milsbosjön samma vattusvallande skett så att den vid stranden nylagdna isen med stort dån blivit sönderslagen och tillika med vattnet långt på landet kastad. Man har sedan av tidningarna förnummit att denna vattuskakning på flera orter både in- och utrikes försports på samma dag och stund.

År 1764 var vårfloden mycket hög i Maj 20 och följande dagarna, vattnet stod högt över golven i både kyrkan och sakristian.

År 1772 var missväxt både för folk och fänad, likaledes så dyrt att 1 tunna råg kostade i Fahlun 20 plåtar och till pingsttiden fanns ingen säd varföre många nödgades äta onaturlig spis. År 1773 grasserade blod- och rödfeber som rykte bort ganska mycket folk i alla åldrar.

Sedan vårfloden fallit och man efter vanligheten icke befarade någon flod och derföre tryggt sått den jord som hade lågt läge kom floden ånyo och påstod till midsommar i sin höjd varvid socknen led ganska mycket och dåvarande coministern förlorade på en uppodling i Rävstylla samt i Bysänge vid Tylla all grödan av emellen 5 och 6 tunnors utsäde; och måste utom det i brist av bete som å det förstnämnda stället förlorades genom floden upplåta Älvvreten vid landsvägen och klockarbodarna åt kreaturen vilka täckter året förut gåvo 19 stadiga högolv. Dåvarande komministern var Daniel Luth som ock i anledning av denna olycka gav in till Landshövdingeämbetet ansökan om Våbäcksforsens uppränsning underskriven av Torsångs, Vika och Aspeboda socknar deruti bevisades att denna fors är orsaken till desse höga floder som så ofta göra skada. I början lovades hjälp mot detta onda, måtte man intet hoppas förgäves.

År 1802 den 23 april som var Långfredag vid utgången ur och hemfärden ifrån kyrkan var en stor del av församlingen i fara för att drunkna vid överfarten på Lillälven. Pråmen stod på grund vid ilastningen och när han blev lossad ifrån bottn sjönk han efter hand så att vattnet började vid tvärsteget gå en tvärhand högt över hela stammen men genom det att först Pelles Anders Andersson i Tronsjö och derefter Jairs (Jöns) Hans Hansson i Kårtylla jämte Lars Hansson i Milsbo, Harilds Anders Andersson i Tronsjö och Anders Ersson i Dalvik med många flere derefter vore nog behjärtade att kasta sig ur pråmen blev han lättad. Desse alla som vågat detta steg för att rädda sig och de övriga från faran blottställde kavade sig till lands dels själva dels och genom biträde av de på pråmen stående medelst käcksor. Och utav allesammans blev Gudi lov ingen olycklig.

År 1812 liknade sig en tid vårsädet bliva det vackraste och ymnigaste man någonsin haft men starka frostnätter i slutet av Aug. och som oftast i Sept. gjorde förhoppningen om den allra

härligaste skörd om intet. I Sept, Okt, och Nov. regnade ovanligt mycket, uti sistnämnda månad föll ock snö i myckenhet vadan inga andra än några få som under inträffad mer gynnande väderlek i början av Okt. månad inladade sin säg fingo den någorlunda tröskad, men pluraliteten som för bättre torknings skull vågade låta den stå längre ute fick med bestörtning se den svart och till det mästa förruttnad särdeles de översta banden i snesen. Andra åter som i sednare hälften av Okt. samt i påföljande månads början vid en och annan uppklarnad dag förde sin säd in i ladorna måste snart efter den började brinna utfrakta den igen på häsjor och snesar att ånyo emottaga många rägnskurar samt snöfall, köld och frost ymsom om varandra. Inledningen gick för dessa omsider för sig tid efter annan och ända till den sista Dec. En och annan besvärade sig icke ens med att uppskära sin säd även som en och annan som uppskurit säden lät den ligga i hopar över vintern på åkern eller snesar. Utsikterna för nästa år är då rätt oroande så väl i anseende till osund brödföda som svårigheten att få tjänlig säd till utsäde. För somliga lyckades det att före årets slut att till någon del förse sig därmed på det sätt att de gåvo en tunna råg för en tunna havre varav dock knappast 2/3 var fröbar av det slag här i orten fanns.

År 1813 fram åt våren hävde den alltid omtänksamme och välgörande Landshövdingen och Kommendören Hans Jerta alla bekymmer i avseende så väl till tjänlig brödföda som utsäde i det Högbem-te allmänt älskade och vördade Herre i tid och till lindrigaste pris anskaffade 60,000 t-r dels korn och ärter till bröd, dels havre till utsäde. All slags stråsåd var ypperlig och mäst den ifrån Ryssland som på den bättre och bästa jorden gav ifrån 4de och till och med 14de kornet igän. Den hann lyckligtvis detta gynnade år bliva väl mogen och av den godhet till bröd som nära liknade det av bara råg. Denna slags havre använde de fläste till utsäde det följande året men hann varken då eller det 3dje året till rätt mognad varför man det 4de året allmänt återtod det här brukeliga slag. Stor Guds nåd imellertid att dermed det första året så ganska lyckligt slog ut.

1818. Så mycket snö och så många urväder att knappt de äldste i socknen en så besynnerlig vinter kunde sig påminna, ännu vid slutet av April stod snön i vissa gator över både gärdesgårdar och störrar. På Runn körde de ännu den 7 Maj och på Ösjön den 12te Maj.

1844. Genom flera veckors ihållande regn på hösten steg floden till en höjd som sällan om vårtiden plär den övergå. För vägfärande som skulle till Falun fördes pråmen på vattnet från färjestugan fram över Prestbro och fram innåt gatan vid Asplunda. Det var bedrövligt att se huru på låglänta ställen flodvattnet höjde sig betydligt över den mognade vårsäden. Genom det uthållande ragnet på flera ställen även den på häsjor och snesar uppsatta vårsäden skadad. Inladad var den i fara att taga skada."